

سۇئال

سەلەپلەرنىڭ سۆزىدە: رەجەپ ئىبىي ئۇرۇق سالىدىغان ياكى كۆچەت تىكىدىغان ئاي دەپ كەلگەن، مېنىڭ سوئالىم: مۇسۇلمان نېمە تېرىيدۇ؟.

ئىخچام جاۋاب

مۇھىم ئىشلاردىن: رامزان كېلىشتىن بۇرۇن ئىنسان ياخشى ئەمەلنى قىلىش بىلەن تەييارلىق قىلىشى كېرەك، ئۆلىمالار رەجەپ ئىبىيى رامزان ئىبىيىغا خاس تەييارلىق قىلىش ئىبىي قىلغان، گويكى يىل دەرەخ بولسا، ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرى رەجەپ ئىبىيدا ئاشكارا بولىدۇ، مېۋىسى شەبان ئىبىيدا پىشقىلى تۇرىدۇ، كىشىلەر مېۋىنى رامزان ئىبىيدا ئالىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسان رەجەپ ئىبىيدا ياخشى ئەمەل بىلەن تەييارلىق قىلىشى، ئۇنى رامزان ئىبىيدا مۇكەممەل شەكىلدە ئىلىپ كىيىشى ئۈچۈن شەبان ئىبىيدا ناھايىتى ئېسىل ۋە پۇختا قىلىپ تەكشۈرۈپ تۇرۇشى كېرەك بولىدۇ.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت-سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: رەجەپ ئىبىي ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلارنىڭ بىرىدۇر.

رەجەپ ئىبىي ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلارنىڭ بىرىدۇر. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ** تەرجىمىسى: «شۈبھىسىزكى، ئاسمان ۋە زېمىن يارىتىلغاندىن تارتىپ (قەمەرى) ئايلارنىڭ سانى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا (يەنى لەۋھۇلمەھپۇزدا) 12 دۇر، ئۇلاردىن تۆتى (يەنى زۇلقەئدە، زۇلھەججە، مۇھەررەم، رەجەپ) ئۇرۇش قىلىش ھارام قىلىنغان ئايلاردۇر، بۇ توغرا دىندۇر (يەنى مەزكۇر تۆت ئايدا ئۇرۇشنىڭ ھارام قىلىنىشى ئاللاھنىڭ توغرا دىندۇر)، بۇ ئايلاردا (ئۇلارنىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىماسلىق بىلەن، ئاللاھ چەكلىگەن گۇناھ ئىشلارنى قىلىش بىلەن) ئۆزۈڭلارغا زىيان سالماڭلار.» [سۈرە تەۋبە 36-ئايەت].

ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلار: رەجەپ، زۇل قەئەدە، زۇلھەججە ۋە مۇھەررەمدۇر.

ئەبى بەكرەتە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «بىر يىل ئون ئىككى ئاي، ئۇنىڭدىن تۆت ئايدا ئۇرۇش قىلىش ھارام قىلىنغان، ئۈچ ئاي ئارقىمۇ-ئارقا كېلىدۇ، زۇلقەئەدە، زۇلقەججە ۋە مۇھەررەم، ۋە شەبان بىلەن جەمادۇل ئاخىرنىڭ ئارىسىدىكى مۇزەرنىڭ رەجەپ ئېيى». [بۇخارى رىۋايىتى 4662-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 1679-ھەدىس].

بۇ ئايلار ئىككى جەھەتتىن ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئاي دەپ ئاتالدى:

1- بۇ ئايلاردا دۈشمەن ھۇجۇم قىلمىسىلا، ئىختىيارى ئۇرۇش قىلىش چەكلىنىدۇ.

2- بۇ ئايلاردا ئاللاھ تائالا چەكلىگەن ئىشلارنى قىلىشنىڭ جىنايىتى باشقا ئايلارغا قارىغاندا ئېغىر بولىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ تائالا بىزلەرنى مۇشۇ ئايلاردا خاتالىق سادىر قىلىشتىن چەكلەپ مۇنداق دېگەن: «بۇ ئايلاردا ئۇلارنىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىماسلىق بىلەن، ئاللاھ چەكلىگەن گۇناھ ئىشلارنى قىلىش بىلەن ئۆزۈڭلارغا زىيان سالماڭلار». گۇناھ ئىشلارنى قىلىش ھەممە ئايلاردا چەكلەنگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئايلاردا سادىر قىلغاننىڭ جىنايىتى باشقا ئايلارغا قارىغاندا ئېغىر بولىدۇ.

سەئىدى ئۆزىنىڭ تەپسىرىدە 373-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ئايلاردا ئاللاھ چەكلىگەن گۇناھ ئىشلارنى قىلىش بىلەن ئۆزۈڭلارغا زىيان سالماڭلار» دېگەن ئايەتتىكى ئالماشنىڭ ئون ئىككى ئايغا قايتىش ئېھتىماللىقى بار، ئاللاھ تائالا ئۇ ئايلارنى بەندىلەر ئۈچۈن ۋاقىتنىڭ مىقدارى قىلغانلىقىنى، تائەت-ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزۈشنى، ئاللاھ تائالانىڭ ئاتا قىلغان نېمەتلىرىگە شۈكۈر قىلىشنى، كىشىلەرگە پايدىلىق بولغان ئىشلار بىلەن ئۆتكۈزۈشنى ۋە چەكلىگەن گۇناھ ئىشلارنى قىلىش بىلەن ئۆزىگە زۇلۇم قىلماسلىقى ئۈچۈن بايان قىلىپ بەردى.

ئالماشنىڭ ئۇرۇش چەكلەنگەن تۆت ئايغا قايتىش ئېھتىماللىقى بار، بۇ ئۇلارنى ھەر ۋاقىت ئۆزىگە زۇلۇم قىلىشتىن چەكلەش بىلەن بىرگە بولۇپمۇ مۇشۇ ئايلاردا گۇناھ ئىشلارنى قىلىش بىلەن ئۆزىگە زۇلۇم قىلىشتىن ساقلىنىشقا، بۇ ئايلاردا قىلىنغان جىنايەتنىڭ باشقا ئايلاردا قىلىنغان جىنايەتتىن ئېغىر بولىدىغانلىقىنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈندۇر". بۇ ھەقتە 75394 - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

ئىككىنچى: رەجەپ ئېيى رامزانغا تەييارلىق قىلىشنىڭ باشلىنىشىدۇر.

ئالىملار يىلنى ۋە يىلدىكى ياخشىلىق مەۋسۇملىرىنى بىر قانچە ئىشلارغا ئوخشاتتى، ياخشىلىق مەۋسۇمىنىڭ ئەڭ كاتتىسى رامزان ئېيىدۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ ئايدا ياخشى ئىشلارنى كۆپ قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈش يولغا قويۇلغان.

ئۇ ئىشلارنىڭ جۈملىسىدىن: ئىنسان رامزان ئېيى كېلىشتىن بۇرۇن ئۇنىڭغا ياخشى ئەمەل بىلەن تەييارلىق قىلىش، ئالىملار

رەجەپ ئىبىنى رامزانغا ئايرىم تەييارلىق قىلىشنىڭ باشلىنىشى قىلدى، يىلنى دەرەخكە ئوخشاتتى، ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرى رەجەپ ئىبىدا ئاشكارا بولىدۇ، مېۋىسى شەبان ئىبىدا پىشقىلى تۇرىدۇ، كىشىلەر مېۋىنى رامزان ئىبىدا ئالىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسان رەجەپ ئىبىدا ياخشى ئەمەل بىلەن تەييارلىق قىلىشى، ئۇنى رامزان ئىبىدا مۇكەممەل شەكىلدە ئىلىپ كېيىشى ئۈچۈن شەئبان ئىبىدا ناھايىتى ئېسىل ۋە پۇختا قىلىپ تەكشۈرۈپ تۇرۇشى كېرەك بولىدۇ.

ئالىملارنىڭ بۇ مەنانى ئىپادىلىشى تۈرلۈك شەكىلدە بولدى، ئاشۇ ئىپادىلەردىن:

– رەجەپ پايدىسىز ئىشلارنى تەرك قىلىش ئۈچۈن، شەئبان ۋاپا قىلىش ۋە ئەمەل قىلىش ئۈچۈن، رامزان راستچىللىق ۋە ساپلىق ئۈچۈن.

– رەجەپ تەۋبە ئىبى، شەئبان مۇھەببەت ئىبى، رامزان ئاللاھقا يېقىنلىشىش ئىبى.

– رەجەپ ۋەدە ئىبى، شەبان خىزمەت ئىبى، رامزان نېمەت ئىبى.

– رەجەپ ئىبادەت ئىبى، شەئبان زاھىدلىق ئىبى، رامزان ئەمەلنى زىيادە قىلىش ئىبى.

– رەجەپ ئاللاھ تائالا ياخشىلىقنى زىيادە قىلىدىغان ئاي، شەئبان خاتالىقلار كەچۈرۈم قىلىنىدىغان ئاي، رامزان مۇكاپات، ئىكرام كۈتىلىنىدىغان ئاي.

– رەجەپ مۇسابىقىلىشىدىغانلارنىڭ ئىبى، شەئبان غايىلىك كىشىلەرنىڭ ئىبى، رامزان ئاسىي-گۇناھكارلارنىڭ ئىبى.

زۇن نۇنل مىسرىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: رەجەپ ياخشىلىققا توسقۇنلۇق قىلىدىغان ئاپەتلەرنى تەرك قىلىش ئىبى، شەئبان تائەت-ئىبادەتلەرگە تەييارلىق قىلىش ئىبى، رامزان مۇكاپات، ئىكرامنى كۈتۈش ئىبىدۇر. كىمكى ياخشىلىققا توسقۇنلۇق قىلىدىغان ئاپەتلەرنى تەرك قىلمىسا، تائەت-ئىبادەتكە تەييارلىق قىلمىسا، مۇكاپات، ئىكرامنى كۈتمىسۇن، ئۇ كىشى يالغانچىلاردىندۇر.

يەنە مۇنداق دەيدۇ: رەجەپ ئۇرۇغ سىلىش ئىبى، شەئبان سۇغۇرۇش ئىبى، رامزان ئورۇش ئىبى، ھەر قانداق تېرىلغان نەرسە ئورلىدۇ، قىلغان ئىشىغا مۇكاپات بېرىلىدۇ، زىرائەتكە ئۇرۇغ سېلىشنى ئۆتكۈزۈۋەتكەن كىشى ئورايىدىغان كۈندە پۇشايمان قىلىدۇ، گۇمانىنى يامان ئاقىۋەت بىلەن قويدى.

ياخشى كىشىلەرنىڭ بەزىسى مۇنداق دەيدۇ: يىل دەرەختۇر، رەجەپ بولسا دەرەخنىڭ يوپۇرماق چىقىرىدىغان كۈنلىرىدۇر، شەبان بولسا مېۋە بېرىدىغان كۈنلىرىدۇر، رامزان بولسا مېۋىنى ئۈزىدىغان كۈنلەردۇر. [جەيلانىنىڭ "ئەلغەنىيە" ناملىق ئەسىرى 1/326 دىن ئىلىندى].

ئىبنى رەجەپ "لەتائىپۇل مەئارىپ" 121-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ياخشىلىق ۋە بەرىكەت ئايلىرىنىڭ ئاچقۇچى رەجەپ ئىپىدۇر".
ئەبۇ بەكر ۋە راق ئەل بەلخىي مۇنداق دەيدۇ: رەجەپ ئۇرۇغ سالىدىغان ئاي، شەئبان ئۇرۇقىنى سۇغىرىدىغان ئاي، رامىزان زىرائەتنى ئورايدىغان ئاي.

ئۇ كىشى يەنە مۇنداق دېگەن: رەجەپ ئىبىي شامالغا، شەئبان ئىبىي بۇلۇتقا، رامىزان ئىبىي بولسا يامغۇرغا ئوخشايدۇ.

بەزى ئالىملار مۇنداق دېگەن: يىل دەرەخكە ئوخشاش، رەجەپ ئىبىي دەرەخنىڭ يوپۇرماق چىقىرىدىغان كۈنلىرى، شەئبان ئىبىي مېۋە پىشىدىغان كۈنلىرى، رامىزان ئىبىي مېۋە ئۈزىدىغان كۈنلىرى، مۇئىمن بولسا مېۋىنى ئۈزگۈچىدۇر.

ئۆزىنىڭ ئەمەل سەھىپىسىنى گۇناھ-مەسىيەت بىلەن قارىدىتىۋاتقان كىشى، مۇشۇ ئايدا تەۋبە قىلىش بىلەن ئاقارتىشى كېرەك، ئۆمرىنى بىكارچىلىق بىلەن زاي قىلىۋەتكەن كىشى قالغان ئۆمرىنى غەنىمەت بىلىپ ياخشى ئەمەلنى كۆپ قىلىشى كېرەك.

رەجەپ ئىبىدا قارايدىغان سەھىپەگىنى ياخشى ئەمەل بىلەن ئاقارتقىن، ئوت ئۇچقۇندىن قۇتۇلسەن. رەجەپ ئىبىي ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلاردىن بىر ئاي بولۇپ، ئۇ ئايدا ئاللاھقا دۇئا قىلغۇچى زىيان تارتمايدۇ، ئۇ ئايدا ئۆزىنى پاكلىغان، ياخشى ئەمەل قىلغان، ناچار ئىشلاردىن ۋە شەك-شۈبھىلەردىن يىراق تۇرغان كىشىگە خوش مۇبارەك بولسۇن.

مۇشۇ ئايدىكى پۇرسەتنى ياخشى ئەمەلنى كۆپ قىلىش بىلەن غەنىمەت بىلگىن، تائەت-ئىبادەت ۋە پەزىلەتلىك ئەمەلنى كۆپ قىلغىن".

ئىنسان خەيرىيەت دانلىرىنى ۋە ياخشى ئەمەلنى كۆپ قىلىشى كېرەك، مول-ھوسۇلغا ئېرىشىدىغان كۈننى ئۈمىت قىلىپ ئاخىرقى ھاياتىدا تېرىغان زىرائەتلەرنىڭ مەھسۇلاتىنى ئاللاھ تائالاغا ئۇچراشقاندا كۆپ ياخشىلىق بىلەن كۆرىدۇ.

ئىنسان رامىزان ئىبىدا قىلىدىغان مۇھىم ئىشلاردىن:

1-پەرىز بولسۇن، نەپلە بولسۇن ناماز ئوقۇش، بولۇپمۇ كېچىلىك نامازغا ئەھمىيەت بېرىش.

2-روزا تۇتۇش.

3-سەدىقە قىلىش.

4-قۇرئان تىلاۋەت قىلىش.

5-ئاللاھنى كۆپ ياد ئېتىش.

ئىمام زەھەبى مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، كېچىلىك نامازدا تەرتىل بىلەن قۇرئاننىڭ يەتتىدىن بىرىنى ئوقۇش، پەرىزدىن كېيىنكى سۈننەت نامازلارنى تولۇق ئادا قىلىش، چاشكا نامىزى، تەھىيەتۇل مەسچىت نامىزى ئوقۇش، ئۇخلىغاندا، ئويغانغاندا، پەرىز نامازلاردىن كېيىن ۋە سوھۇر ۋاقتىدا ھەدىستە بايان قىلىنغان زىكىرلەرنى تولۇق ئادا قىلىش، پايدىلىق ئىلىملەرگە نەزەر سىلىش، ئۇنىڭ بىلەن خالىس ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن مەشغۇل بولۇش، ياخشىلىققا بۇيرۇش، نادان- جاھىللارغا يول كۆرسىتىش ۋە چۈشەنچە بېرىش، پاسىقلارنى يامان ئىشلاردىن چەكلەش قاتارلىق ئەمەلنى قىلىش. پەرىز نامازلارنى جامائەت بىلەن خۇشۇ بىلەن، ئارامدىللىق بىلەن، كەمتەرلىك ۋە ئىشەنچ بىلەن ئوقۇش. ۋاجىپ بولغان ئىبادەتلەرنى ئادا قىلىش، چوڭ گۇناھلاردىن يىراق بولۇش، دۇئا، ئىستىغپار، سەدىقە، ئۇرۇغ- تۇغقانچىلىقنى ئۇلاش قاتارلىق ئىشلارنى كۆپ قىلىش، كەمتەر بولۇش، كاتتا ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇش، ئوڭ تەرەپ ساھىبلىرىنىڭ ماقامىغا يېتىش ۋە ئاللاھنىڭ تەقۋادار، يېقىن كىشىلىرىدىن بولۇش ئۈچۈن يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئىخلاس، سەمىمىلىك بىلەن ئادا قىلىش كېرەك. " [سىيەر ئەئلامۇن نۇبەلا 3/84].

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.